

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*



Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

ти, які не бояться змінювати світ навколо себе та чітко окреслюють свої рамки. Для них адвокатура — це не просто робота, вони не мають суб'єктивного уявлень про професію, а чітко окреслюють для себе її місію — служіння людині, суспільству і праву та забезпечення законного та справедливого процесу для кожного.

Звісно, попереду нас чекає ще багато завдань — удосконалення стандартів правничої допомоги, розвиток наставництва, посилення міжнародної співпраці, підвищення ролі адвокатської освіти. Але всі ці виклики — це також і можливості для адвокатської спільноти. Це можливості для зростання, об'єднання та спільного зміцнення.

Саме тому, я хочу звернутися до кожного, хто лише стоїть на порозі цієї професії: не варто боятися. Адвокатура — це не закритий клуб, це шлях, який вимагає сміливості, розвитку і величезної внутрішньої сили. Водночас, це шлях, який дарує головне — відчуття справжнього сенсу своєї роботи.

Нехай адвокатура України завжди залишається символом професійності, гідності й служіння праву.

Бо адвокатура — це не лише про закон. Це — про людей. Про справедливість. Про силу правди, яка здатна змінювати життя.

Макаренко О. Ю.

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ,
адвокат,

Морозов Є. Є.

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри адміністративного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ, адвокат

**ВИКОРИСТАННЯ ОЦІНОЧНИХ СУДЖЕНЬ АДВОКАТОМ
ЯК ПІДСТАВА ПРИТЯГНЕННЯ ЙОГО
ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Вартість етики та професіоналізму в роботі фахівців окремих напрямків важко переоцінити, особливо в роботі адвоката. Разом із тим, за останні роки робота адвоката стала більш стресовою, емоційною в багатьох випадках і на жаль, достатньо часто небезпечною, як для адвоката так і для його клієнта.

Нажаль, в окремих випадках, адвокат вимушений додатково висвітлювати процес своєї роботи в суспільстві, в тому числі за допомогою соціальних мереж, з метою розповсюдження фактів порушення норм діючого законодавства, ідентифікації осіб, що вчиняють протизаконні дії, та активізації роботи правоохоронних органів, які на жаль, в окремих випадках саботують.

Більш детально, ситуація яка спонукала авторів підготувати надану роботу, буде викладена при захисті роботи, через неможливість повністю дослідити відповідну проблему в межах тез доповіді. Разом із тим, ми вважаємо за доцільне вказати, що підставою подання на адвоката Макаренка Олександра дисциплінарної скарги одним із громадян України, були публікації зроблені адвокатом на сторінці не верифікованій, що не мала відповідної позначки) соціальної мережі Facebook. Також варто зазначити, що скарга була подана відповідно до п. 26 Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність, затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 30.08.2014 року № 120 (зі змінами та доповненнями) [1].

Всі дії. Описані адвокатом на своїй сторінці, із відповідними фото та відеодоказами, відбувались при вчиненні адвокатом своїх професійних обов'язків. Адвокат прибував на місце події після дзвінка клієнта, на прохання клієнта, і в двох з трьох випадків або з поліцією, або після прибуття останньої. Всі дії відбувались за місцем мешкання або роботи клієнтки з її присутністю.

Проте для усвідомлення першопричини конфлікту, варто також розуміти, що скаржник (особа що подала дисциплінарну скаргу на адвоката) є колишнім чоловіком клієнтки адвоката, головою відповідної територіальної громади, та завжди супроводжувався декількома особами чоловічої статі, в тому числі одним депутатом Криворізької міської ради.

В скарзі, заявник вказував, що вважає образливими та негативними для себе наступні висловлювання адвоката: ««А ви як вважаєте, це нормально, коли «голови» та депутати о 7.45 ходять в баню?», «Голова Новолатівської громади сказав, що він приїхав у банний комплекс попаритись у бані. Це нормально, коли п'ять хлопців з депутатом Криворізької міської ради приїжджають просто попаритися, в 7:45 утра», «Я прибув в офіс клієнтів після того, як його відвідав голова Новолатівської громади Олександр Зубрій в співпраці, чи під прикриттям, чи під підтримкою депутата Криворізької міської ради Векленка. Минулого разу вони приходили начебто попаритися до бані. Цього разу чи вкрати, чи пошкодити щось, не відомо».

Заявник також вказував, що «Таким чином, адвокат Макаренко О. Ю., стверджуючи у своїй публікації про нібито пошкодження

чи викрадення майна, не маючи для цього належних та допустимих доказів, фактично поширив інформацію, яка є юридично не встановленою. Таким чином, адвокат мав утриматися від поширення інформації зазначеного змісту».

Але найголовніше, це те, що просив заявник, адже відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», за вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень: 1) попередження; 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року; 3) для адвокатів України — позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України, а для адвокатів іноземних держав — виключення з Єдиного реєстру адвокатів України. І заявник просив саме «Притягнути адвоката Макаренко Олександра Юрійовича до дисциплінарної відповідальності за вчинення дисциплінарного проступку, а саме, грубого порушення Правил адвокатської етики, що підриває авторитет адвокатури України, у виді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю» [2]. Що на наш погляд підтверджує бажання саме перешкодити професійній діяльності адвоката та не дати йому можливість захищати права своїх клієнтів.

І з одного боку, позицію заявника можна зрозуміти, як особи, що хоче приховати певні дії, та коло осіб які в них приймали участь.

Відповідні відеофайли, які дозволять в повному обсязі зрозуміти ситуацію що відбувалась, будуть надані при захисті роботи, але на раз, автори вважають за необхідне висловити свою думку, стосовно власної оцінки дій скаржника.

В першу чергу, ми вважаємо, що дії скаржника по факту були законними, але по суті, вкрай маніпулятивними, неприпустимо обмежувати право громадянина, передбачене ст. 59 Конституції України, відповідно до якої кожен має право на професійну правничу допомогу, та забезпечити гарантії незалежності адвокатури, гарантовані частиною першої, другої статті 131–2 Конституції України [3].

Ми вважаємо за доцільне звернути увагу на позицію Верховного Суду, який в складі колегії Першої судової палати Касаційного цивільного, постановою 25.01.2023 року, справа № 761/33563/20 (провадження № 61–9907св22), яка полягає в тому, що «чинним законодавством не передбачено можливість притягнення до відповідальності за висловлювання оціночних суджень, тому що вони, як і думки, переконання, судження, критична оцінка певних фактів і недоліків, не можуть бути предметом судового захисту, оскільки, будучи вираженням суб'єктивної думки і поглядів, не можуть бути перевірені на предмет їх відповідності дійсності (на відміну від перевірки істинності фактів), а особи, які є публічними фігурами, мають бути толерантними до

різкої, навіть не коректної критики. Подібні правові висновки викладено у постановках Верховного Суду: від 24 березня 2021 року у справі № 428/3780/20-ц (провадження № 61–319св21), від 24 червня 2021 року у справі № 552/1030/20 (провадження № 61–18186св20)» [4]. Не забувати, що Надання професійної правничої допомоги в Україні покладається на адвокатуру, а незалежність адвокатури гарантується Конституцією України [3].

Відповідно до частини першої статті 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів.

Згідно із пунктами 1,6 частини першої статті 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» під час здійснення адвокатської діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися присяги та правил адвокатської етики, виконувати рішення органів адвокатського самоврядування, виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством та договором про надання правничої допомоги [2].

Відтак, описана ситуація підтверджує, що дисциплінарна скарга в сучасних умовах, може бути використана не як спосіб захисту, а як спосіб нападу, інструмент, метою якого буде відсторонити фахового адвоката від справи, позбавивши його можливості виконувати свої обов'язки та надавати правову допомогу клієнту там і тоді, коли це вкрай важливо і конче потрібно клієнту.

Ми вважаємо, діюче законодавство, в тому числі нормативно-правові акти, які регулюють процедуру притягнення адвоката до відповідальності, потребують вдосконалення, задля недопущення створення штучних механізмів перешкоджання адвокатській діяльності.

Список використаної літератури

1. Положення про порядок прийняття та розгляду скарг щодо неналежної поведінки адвоката, яка може мати наслідком його дисциплінарну відповідальність: Положення від 30.08.2014, № 120. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr120871-14#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон від 05.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
3. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Постанова Верховного суду від 23.01.2023. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108790723>.

Юрченко Я. М.

Психологічна підтримка адвокатів у період війни: новий
напрямок адвокатського самоврядування 375

Секція 4
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Кузьменко С. Є.

Адвокатура як покликання 380

Макаренко О. Ю., Морозов Є. Є.

Використання оціночних суджень адвокатом як підстава
притягнення його до дисциплінарної відповідальності 381

Глушкова Д. В.

Професійна етика адвоката в цифрову епоху: питання
комунікації та конфіденційності 385

Чекмарьова Л. Ю.

Етичні та психологічні особливості комунікаційної діяльності
адвоката в суді 387

Нестерчук Л. П.

Чесність та добропорядна репутація як один з основних
принципів адвокатської етики 390

Тимошенко М. В.

Деякі аспекти професійної етики та юридичної
відповідальності адвоката 394

Тодорич І. В.

Модернізація деонтологічних та етичних вимог
до адвокатської діяльності у призмі цифрової трансформації
сучасного суспільства 396

Басюк Ю. М.

Адвокатська етика: особливості розвитку 400

Чорний М. М.

Значення рішення ЄСПЛ у справі «Чеферин проти Словенії»
в аспекті врегулювання взаємовідносин адвоката та прокурора
у судовому процесі 404

Айткулова А. Р.

Етика адвоката в епоху соціальних мереж: межа
між саморекламою та порушенням стандартів 407